

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
Faculty of Humanities
मानवविज्ञान विद्याशाखा
(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

For the Degree of Bachelor of Arts

Sanskrit Literature
Syllabus / अभ्यासक्रम

बी. ए. प्रथम वर्ष - सत्र - 1 व 2 Level - 4.5

B. A. Semester-I

1. DSC- (Major-Minor) Sanskrit Literature – (660201) स्वप्नवासवदत्तम्।
2. SEC- I Sanskrit Literature – (660276) Paper I संस्कृतभाषाकौशलम् – लेखनकौशलम्।

B. A. Semester-II

1. DSC- (Major-Minor) Sanskrit Literature – (660202) नीतिशास्त्रपरिचयः नीतिशतकम्।
2. SEC- II Sanskrit Literature –(660277) Paper II संस्कृतभाषाकौशलम् – लेखनकौशलम्।
3. VSEC – I Sanskrit Literature – (660271) अनुवादकौशल्यपरिचयः।

Effective from Academic year -2026-27

संस्कृत भाषा अभ्यास मंडळ

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

Syllabus / अभ्यासक्रम

For the Degree of Bachelor of Arts

B. A. Semester- I (NEP) Level - 4.5

DSC- (Major-Minor) -Sanskrit Literature /DSC - संस्कृत साहित्य

Course Code - 660201

Course Title – Theory -I - स्वप्नवासवदत्तम्

Semester	Level	Vertical Type	Course Code	Course Title	Learning Hours	Credits	Teaching Hours (Per Week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
B. A, Semester-I	4.5	a & b ((Major – Minor) DSC Sanskrit Literature	660201	Theory -I महाकवी भासविरचित स्वप्नवासवदत्तम् नाटकम्	4	4	4	60	एकूण गुण = 100 60 गुण – लेखी व 40 गुण – अंतर्गत मूल्यमापन

Course Objectives अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	- विद्यार्थ्यांना संस्कृत भाषेतील रूपकसाहित्याचा परिचय करून देणे. - विद्यार्थ्यांना नाट्यशास्त्र आणि दशरूपक ग्रंथानुसार दहा रूपकप्रकारांची माहिती देणे. . - विद्यार्थ्यांना महाकवी भासाच्या नाटकांचा शोध आणि बोध याचा परिचय करून देणे. - विद्यार्थ्यांना 'स्वप्नवासवदत्तम्' नाटकाच्या आधारे भासकवीच्या नाटकांची वैशिष्ट्ये आणि भासाची भाषाशैली अवगत करून देणे.
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	- विद्यार्थ्यांना संस्कृत भाषेतील रूपकसाहित्याचा परिचय होईल. - विद्यार्थ्यांना नाट्यशास्त्र आणि दशरूपक ग्रंथानुसार दहा रूपकप्रकारांची माहिती होईल. - विद्यार्थ्यांना महाकवी भासाच्या नाटकांचा शोध आणि बोध याचा परिचय होईल. - विद्यार्थ्यांना 'स्वप्नवासवदत्तम्' नाटकाच्या आधारे भासकवीच्या नाटकांची वैशिष्ट्ये आणि भासाची भाषाशैली अवगत होईल.

अभ्यासक्रम / Syllabus

अभ्यासक्रम

संदर्भ ग्रंथ

1. स्वप्नवासवदत्तम्—चौखम्भा प्रकाशन, वाराणसी 2. संस्कृत नाटके व नाटककार – के. ना. वाटवे 3. स्वप्नवासवदत्तम् – चिंतामण लेले, सुयोग प्रकाशन, अमरावती 4. स्वप्नवासवदत्तम् - संपादक. डॉ. एम् आर् काळे			
Unit/विभाग	उपघटक	अध्यापन तास	गुणविभागणी
Unit I	महाकवी भासविरचित स्वप्नवासवदत्तम् नाटक – अंक – 1	10	10
Unit II	महाकवी भासविरचित स्वप्नवासवदत्तम् नाटक -- अंक – 2	10	10
Unit III	महाकवी भासविरचित स्वप्नवासवदत्तम् नाटक -- अंक – 3	10	10
Unit IV	महाकवी भासविरचित स्वप्नवासवदत्तम् नाटक -- अंक - 4	10	10
Unit V	महाकवी भासविरचित स्वप्नवासवदत्तम् नाटक -- अंक - 5	10	10
Unit VI	महाकवी भासविरचित स्वप्नवासवदत्तम् नाटक -- अंक - 6	10	10
		60	60 गुण
मूल्यमापन / Evaluation			
गुणविभागणी	लेखी परीक्षा- 60 गुण व अंतर्गत मूल्यमापन 40 गुण, एकूण गुण – 100		
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप		
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	प्रश्न क्र 1 – घटक 1 ते 6 वर आधारित व्यक्तिचित्रणे लिहा (दोन पैकी एक)		12
	प्रश्न क्र 2 – घटक 1 ते 6 वर आधारित दीर्घांतरी प्रश्न (दोन पैकी एक)		12
	प्रश्न क्र 3 – घटक 1, 4 आणि 5 वर आधारित श्लोकांचे भाषांतर लिहा (पाच पैकी तीन)		12
	प्रश्न क्र. 4 – घटक 1 ते 5 वर आधारित संदर्भासहित स्पष्टीकरण (चार पैकी दोन)		12
	प्रश्न क्र. 5 – घटक 1 ते 6 वर आधारित टीपा लिहा. (पाच पैकी तीन)		12
	Total / एकूण		60
अंतर्गत मूल्यमापन (Internal Assessment)	1. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकांवर बहुपर्यायी प्रश्न		20
	2. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकांवर गृहपाठ		20
	एकूण गुण		40

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

(Three / Four Years Bachelor's Degree Programme)

Syllabus / अभ्यासक्रम

For the Degree of Bachelor of Arts

B. A. Semester- I (NEP) Level - 4.5

DSC- (Major-Minor) -Sanskrit Literature /DSC - संस्कृत साहित्य

SEC Sanskrit Literature

Course Code -660276

Course Title – Theory I संस्कृतभाषाकौशलम् – लेखनकौशलम्

Semester	Level	Vertical Type	Course code	Course Title	Learning Hours	Credits	Teaching Hours (per week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
B. A. Sem -I	4.5	D SEC Sanskrit Literature	660276	Theory I संस्कृतभाषाकौशलम् - लेखनकौशलम्	2	2	2	30	30 (College level Exam) +20 (Internal) = 50

Course Objectives अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे	1. संस्कृतमध्ये सोपे लेखन व भाषांतर करण्यास सक्षम करणे . 2. संस्कृत लेखन, वाचन, श्रवण व संभाषण कौशल्य वृद्धिंगत करणे. 3. व्यवहारात संस्कृत भाषेचा उपयोग करण्यास सक्षम करणे 4. विद्यार्थ्यांमध्ये सर्जनशीलता व भाषिक आत्मविश्वास निर्माण करणे.
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1) संस्कृतमध्ये सोपे लेखन व भाषांतर करण्यास सक्षम होईल . 2) संस्कृत लेखन, वाचन, श्रवण व संभाषण कौशल्य वृद्धिंगत होईल. 3) व्यवहारात संस्कृत भाषेचा उपयोग करण्यास सक्षम होईल. 4) विद्यार्थ्यांमध्ये सर्जनशीलता व भाषिक आत्मविश्वास निर्माण होईल.

अभ्यासक्रम / Syllabus			
Unit / विभाग	उपघटक	अध्यापन तास	गुण विभागणी
1	- वर्णमाला - अकारान्त पुल्लिङ्गी शब्द - देव, राम - आकारान्त पुल्लिङ्गी शब्द - माला, लता - इ / ई कारान्त स्त्रीलिङ्गी, नपु व पुल्लिङ्गी शब्द - नदी, मति, कवि, वारि, दधि - यावर आधारित संस्कृत लेखनाच्या दृष्टीने उपयोग, प्रयोग आणि त्यावर आधारित वाक्यरचनांचा अभ्यास.	8	8
2	- दशलकार परिचय - निवडक लकार - लट् - या लकारांची परस्मैपदी व आत्मनेपदी 1, व 4 गणाचे धातुरूपे - पठ्, नम् भव्, सेव्, दीव्, नश् - यावर आधारित संस्कृत लेखनाच्या दृष्टीने उपयोग, प्रयोग आणि त्यावर आधारित वाक्यरचनांचा अभ्यास.	8	8
3	- स्वबलं परिज्ञाय व्यवहर्तव्यम्। - पाठाच्या आधारे विविधशब्दांच्या विभक्तींचा अभ्यास - पाठाच्या आधारे संस्कृत लेखनाच्या दृष्टीने वाक्यरचनांचा अभ्यास.	7	7
4	- रामचरितम् । - पाठाच्या आधारे परोक्षभूतकाळाचा अभ्यास - पाठाच्या आधारे संस्कृत लेखनाच्या दृष्टीने वाक्यरचनांचा अभ्यास.	7	7

संदर्भग्रंथ	
1) http://www.rkmveda.org/wp-content/uploads/2019/08/Shabda-and-Dhatu-Rupa8.pdf 2) बृहत्धातुरूपावली - https://sanskrit.nic.in/DigitalBook/B/Brihaddhaturupavali.pdf 3) संस्कृतपुष्पमाला - नागपुर विद्यापीठ मुद्रणालयः, नागपुरम्	
मूल्यमापन / Evaluation	
गुण विभागणी	लेखी परीक्षा 30 गुण व अंतर्गत मूल्यमापन 20 गुण, एकूण

	गुण = 50		
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप		
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	घटक 1 वर अ) रुपये द्या - 8 पैकी 5 ब) रुपये ओळखा 8 पैकी 5		05 05
	घटक 2 वर अ) रुपये द्या - 8 पैकी 5 ब) रुपये ओळखा 8 पैकी 5		05 05
	घटक 1 ते 3 वर अ) पदस्य साहाय्येन वाक्यानि लिखन्तु। 8 पैकी 5 आ) निर्देशानुगुणं वाक्यानि परिवर्तयतु। 8 पैकी 5		05 05
	Total		30
	अंतर्गत मूल्यमापन (Internal Assessment) 20 गुण	1.अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर गृहपाठ (Assignment) 2. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर सेमिनार	10 गुण 10 गुण

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

Syllabus / अभ्यासक्रम

For the Degree of Bachelor of Arts

B. A. Semester- II (NEP) Level - 4.5

DSC- (Major-Minor) -Sanskrit Literature /DSC - संस्कृत साहित्य

Course Code – 660202

Course Title – DSC- (Theory-II)- नीतिशास्त्रपरिचयः – भर्तृहरिविरचित नीतिशतकम् ।

Semester	Level	Vertical Type	Course Code	Course Title	Learning Hours	Credits	Teaching Hours (Per Week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
----------	-------	---------------	-------------	--------------	----------------	---------	------------------------------	----------------------	-------------------

B. Semester-II	A,	4.5	a & b DSC Major /Minor Sanskrit Literature	660202	(Theory -II) नीतिशास्त्रपरि चय:- भर्तृहरिविरचि त नीतिशतकम्	4	4	4	60	एकूण गुण = 100 60 गुण – लेखी व 40 गुण – अंतर्गत मूल्यमापन
----------------	----	-----	---	--------	--	---	---	---	----	--

Course Objectives अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे	1. विद्यार्थ्यांना संस्कृत साहित्यातील नीतिशास्त्र ग्रंथांचा परिचय करून देणे. 2. विद्यार्थ्यांना शतककाव्यांची लक्षणे सांगून संस्कृत साहित्यातील काही निवडक शतककाव्यांचा परिचय करून देणे. 3. विद्यार्थ्यांना भर्तृहरीचा जीवनपरिचय आणि त्याच्या साहित्यकृतींची ओळख करून देणे. 4. विद्यार्थ्यांना नीतिशतकाद्वारे जीवनातील नैतिक मूल्यांचे महत्त्व पटवून देणे.
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1. विद्यार्थ्यांना संस्कृत साहित्यातील नीतिशास्त्र ग्रंथांचा परिचय होईल. 2. विद्यार्थ्यांना शतककाव्यांची लक्षणे समजतील आणि संस्कृत साहित्यातील काही निवडक शतककाव्यांचा परिचय होईल . 3. विद्यार्थ्यांना भर्तृहरीचा जीवनपरिचय आणि त्याच्या साहित्यकृतींची ओळख होईल. 4. विद्यार्थ्यांना नीतिशतकाद्वारे जीवनातील नैतिक मूल्यांचे महत्त्व पटेल.

अभ्यासक्रम / Syllabus

- भर्तृहरीकृत नीतिशतकम्

Unit/विभाग	उपघटक	अध्यापन तास	गुणविभागणी
Unit I	भर्तृहरीचा परिचय, शतककाव्यपरिचय	10	10
Unit II	अज्ञपद्धती, विद्यापद्धती	10	10
Unit III	दुर्जनपद्धती	10	10
Unit IV	सुजनपद्धती	10	10
Unit V	मानशौर्यपद्धती	10	10
Unit VI	अर्थपद्धती	10	10
		60	60 गुण

मूल्यमापन / Evaluation

गुणविभागणी	लेखी परीक्षा- 60 गुण व अंतर्गत मूल्यमापन 40 गुण, एकूण गुण – 100
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप

B. A. Semester -II	4.5	d- SEC – Sanskrit Literature	660277	Theory -II संस्कृतभाषा- कौशलम् लेखनकौशलम्	2	2	2	30	30 (College level Exam) +20 (Internal) = 50
--------------------------	-----	------------------------------------	--------	--	---	---	---	----	--

Course Objectives अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे	1. संस्कृतमध्ये सोपे लेखन व भाषांतर करण्यास सक्षम करणे . 2. संस्कृत लेखन, वाचन, श्रवण व संभाषण कौशल्य वृद्धिंगत करणे. 3. व्यवहारात संस्कृत भाषेचा उपयोग करण्यास सक्षम करणे 4. विद्यार्थ्यांमध्ये सर्जनशीलता व भाषिक आत्मविश्वास निर्माण करणे.
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1) संस्कृतमध्ये सोपे लेखन व भाषांतर करण्यास सक्षम करणे . 2) संस्कृत लेखन, वाचन, श्रवण व संभाषण कौशल्य वृद्धिंगत करणे. 3) व्यवहारात संस्कृत भाषेचा उपयोग करण्यास सक्षम करणे. 4) विद्यार्थ्यांमध्ये सर्जनशीलता व भाषिक आत्मविश्वास निर्माण करणे.

अभ्यासक्रम / Syllabus			
Unit विभाग	उपघटक	अध्यापन तास	गुण विभागणी
1	उकारान्त शब्द - भानु, धेनु, वधू, मधु, गुरु ओकारान्त शब्द - गो ऋकारान्त शब्द - पितृ, मातृ, दातृ हलन्त शब्द - भगवत् , जगत्, आत्मन् , राजन् , मनस्, सर्वनाम - अस्मद्, युष्मद्, एतद् , तद् . किम्	8	8
2	निवडक लकार - लट् या लकारांची 6 व 10 गणांतील परस्मैपदी व आत्मनेपदी -मुच्, मिले, गण्, कथ्	8	8
3	वणिक् कथा पाठाच्या आधारे भविष्यकाळचा अभ्यास	7	7

4	डॉ. बाबासाहेब आम्बेडकराः पाठातील विविधगणातील क्रियापदांचा अभ्यास	7	7
---	---	---	---

संदर्भग्रंथ 1) http://www.rkmveda.org/wp-content/uploads/2019/08/Shabda-and-Dhatu-Rupa8.pdf 2) बृहत्धातूरूपावली - https://sanskrit.nic.in/DigitalBook/B/Brihaddhaturupavali.pdf 3) संस्कृतपुष्पमाला - नागपुर विद्यापीठ मुद्रणालयः, नागपुरम्			
मूल्यमापन / Evaluation			
गुण विभागणी	लेखी परीक्षा 30 गुण व अंतर्गत मूल्यमापन 20 गुण, एकूण गुण = 50		
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप		
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	घटक 1 वर अ) रूपे द्या - 8 पैकी 5 ब) रूपे ओळखा 8 पैकी 5	05 05	
	घटक 2 वर अ) रूपे द्या - 8 पैकी 5 ब) रूपे ओळखा 8 पैकी 5	05 05	
	घटक 3 वर अ) पदस्य साहाय्येन वाक्यानि लिखन्तु। 8 पैकी 5 आ) निर्देशानुगुणं वाक्यानि परिवर्तयतु। 8 पैकी 5	05 05	
	Total	30	
अंतर्गत मूल्यमापन (Internal Assessment) 20 गुण	1. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर गृहपाठ (Assignment)	10 गुण	
	2. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर सेमिनार	10 गुण	

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

Syllabus / अभ्यासक्रम

For the Degree of Bachelor of Arts

B. A. Semester- II (NEP) Level - 4.5

DSC- (Major-Minor) -Sanskrit Literature /DSC - संस्कृत साहित्य

VSEC/VSC – Sanskrit Literature

Course Code -660271

Course Title – Theory I– अनुवादकौशलपरिचयः

Semester	Level	Vertical Type	Course code	Couse Title	Learning Hours	Credits	Teaching Hours (per week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
B. A. Semester -II	4.5	d- VSEC- I Sanskrit Literature	660271	Theory I अनुवादकौशल -परिचयः	2	2	2	30	30 (College level Exam) +20 (Internal) = 50

Course Objectives अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे	1) अनुवादकौशल्यचे व्याख्या विद्यार्थ्यांना अवगत करून देणे 2) अनुवादकौशल्याचे प्रकार, स्वरूप विद्यार्थ्यांना अवगत करून देणे. 3) अनुवादकौशल्य व त्याचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना अवगत करून देणे. 4) अनुवादच्या क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या संधींचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान करून देणे.
--	--

Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1. अनुवादकौशल्यचे व्याख्या विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. 2. अनुवादकौशल्याचे प्रकार, स्वरूप विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. 3. अनुवादकौशल्य व त्याचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना अवगत विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. 4. अनुवादच्या क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या संधींचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान विद्यार्थ्यांना अवगत होईल.
--	---

अभ्यासक्रम / Syllabus			
Unit	उपघटक	अध्यापन तास	गुण विभागणी
1	अनुवादशब्दाची व्युत्पत्ती, परिभाषा, अनुवादकौशल्याची संकल्पना	2	05
2	अनुवादाचे प्रकार व उदाहरणे- शब्दानुवाद, छाया अनुवाद, भावानुवाद, सारांशानुवाद, साहित्यिक अनुवाद	10	05
3	मराठी - संस्कृत, संस्कृत-मराठी अनुवाद - उदाहरण व अभ्यास	14	16
4	अनुवादाचे महत्त्व व अनुवादाच्या क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या संधी	4	04

संदर्भग्रंथ - 1. संस्कृत ललित साहित्याचे अनुवादशास्त्र, डॉ. नलिनी चाफेकर, प्रकाशक- एम् जी चाफेकर, ठाणे 2008.			
2. अनुवादविज्ञान, डॉ. भोलानाथ तिवारी, शब्दकार 2203 गली इकितान, तुर्कमानगेट, दिल्ली 6 (https://jvbi.ac.in/dde/pdf/menu/distance/SLM/MA-Hindi-Final-Paper-IX.pdf)			
मूल्यमापन / Evaluation			
गुण विभागणी	लेखी परीक्षा 30 गुण व अंतर्गत मूल्यमापन 20 गुण, एकूण गुण = 50		
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप		
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	1) घटक क्रमांक 1 व 2 वर टिपा लिहा - पाच पैकी 2		10
	2) घटक क्रमांक 3 - अ) संस्कृतातील अपठित गद्य उताऱ्यांचा अनुवाद करा. 4 पैकी 2 ब) संस्कृतातील अपठित पद्य उताऱ्यांचा अनुवाद करा. 4 पैकी 2		16
	3) घटक क्रमांक 4 वर टिपा लिहा 2 पैकी 1		04

	Total	
अंतर्गत मूल्यमापन (Internal Assessment)	1. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर गृहपाठ (Assignment)	10 गुण
	2. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर बहुपर्यायी प्रश्न	10 गुण